

Komentar in karta: 1/135

SLA V641 'posel'

Vlado Nartnik

1. Gradivo

Za pomen 'najeta oseba na večjem posestvu, graščini za pomoč pri delu, strežbi', knj. *pôsel* (*ó*), prevladuje leksem *posel*. Pomensko bolj jasna sta leksema *družinče* z zbirnim imenom *družina* (kar je posebej poudarjeno v T253, T254 in T374, v T001 pa je to edini znani izraz) ter *hlapec* (tudi *hlabec* in *lapec*) z besedno zvezo *hlapec ali dekla* ter *hlapec pa dekla*. Manj pogosta poimenovanja so *delavec*, *težak* (ki je v T349 in T409 označen kot najet dnevni delavec, ki ga je treba plačati), *pomočnik* ali *pomagač*, *taberhar* ali *taberšnik*, še manj *žrnadnik* (ki v T233 pomeni najetega dnevnega delavca), *šihtnar*, *ksil* in *lerpob* (s pomenom 'vajenec' v T049) ob posamostalitvah pridevnikov *mlajši*, *najeti* in *služabni* (ki se v T312 uporablja samo v množini).

2. Morfološka analiza

posel < **po-svl-ṽ* 'poslan'

družina < **druž-in-a* ← **drug-ṽ* 'sopotnik, tovariš, prijatelj'

družinče < **druž-in-bč-ē*

hlapec < **xolp-ḃc-ḃ* ← **xolp-ṽ* 'sluga, suženj, fant'

delavec < **děl-av-ḃc-ḃ* ← **děl-a-ti* 'delati'

pomočnik < **po-moť-ḃn-ik-ṽ* ← **po-moť-ḃ* 'pomoč'

pomagač < **po-mag-a-č-ḃ* ← **po-mag-a-ti* 'pomagati'

mlajši < **mold-ḃ-j-ḃ* ← **mold-ṽ* 'mlad'

najeti < **na-ję-t-ḃ-j-ḃ* ← **na-ję-ti* ← **ję-ti* 'vzeti, zgrabiti'

služabni < **služ-ḃb-ḃn-ḃ-j-ḃ* ← **služ-ḃb-a* ← **služ-i-ti* 'služiti'

dekla < **dět-ḃk-(ṽ)l-a* ← **dět-ḃk-a* 'deklica' ← **dět-ē* 'otrok'

težak < **tež-ak-ṽ* ← **tež-a* 'teža'

šihtnar, verjetno *(*šixtn*)-*ar-ḃ* ← nem. *Schicht(löhner)* 'dninar'

taberhar < *(*taberx*)-*ar-ḃ* ← nem. *Tagwerk* 'dnevno delo'

taberšnik < *(*taberš*)-*ḃn-ik-ṽ*

lerpob < *(*lerpob*)-*ḃ* ← nem. *Lehrbube* 'vajenec'

ksel < *(*ksel*)-*ḃ* ← nem. *Geselle* 'pomočnik'

žrnadnik < *(*žrnad*)-*ḃn-ik-ṽ* ← furl. *zornade*, trž. it. *giornada* 'dnina'

3. Posebnosti kartiranja

Kot enkratnice so kartirani odgovori *lerpob* v T049, *šihtnar* v T051, *ksel* v T169, *žrnadnik* v T233, *najeti* v T248 in *služabni* v T312, tavtonimni enkratnici sta odgovora *pomočnik* v T202 in *pomagač* v T412.

Kot enkratnica s *taberh-* je kartiran odgovor *taberšnik-* v T317.

Kot tretji odgovor je z znakom za komentar kartiran odgovor *posel* v T370.

Kot nerelevantni odgovori so kartirani leksemi *delo* v T136 in *kšeft* v T198 ter *posel* v T351, ki so posledica nenatančno zastavljenega vprašanja in pomenijo 'delo, opravek'.

4. Uporabljena dodatna literatura

Duden 7; Rejzek 2001

5. Primerjaj

SLA: V642 'hlapec' (1/133), V643 'dekla' (1/134); OLA: /; ALE: /; SDLA-SI: /; ALI: /; ASLEF: /; HJA: 557